

Aristoteles nasıl bildi?

Michel Crumbellier ve Piere Pellegrin, **kitapta** düşünürün entelektüel ve zihinsel sürece katkıları, eserleri ve söylemi üzerinden açıklarken kanıları aşır bilgiye erişmeye uğraşan Aristoteles'in, bilge ve dogmatik hocadan sistematik bir filozofa nasıl evrildiğini anlatmaya çalışıyor.

DERYA ÇAKIR

Bilim ve felsefe tarihinin birbirinden ayrı düşünülmediği zamanlarda, bugünkü anlamıyla bilimin temellerini, kavramlaştırma ve kategorileştirmeler yoluyla atan Aristoteles, hocası Platon'la sürekli karşılaştırıldı. Günümüzde de devam eden bu karşılaştırma, iki düşünürün bilgi ve bilme konusunda hangi noktalarda ayrıldığını göstermesi bakımından önemli. Özellikle metafizik, hem bir kavram hem de Aristoteles'in felsefe tarihine armağan ettiği bir eser olarak bu yolda hayli ağırlığa sahip. Michel Crumbellier ve Piere Pellegrin de ister istemez o yola girdiği Aristoteles: Filozof ve Bilme Meselesi adlı **kitapta**; düşünürün hayatı, eserleri, felsefe tarihindeki yeri, doğaya bakışı, teori ve pratik hakkındaki görüşleri gibi konulara değinirken günümüzdeki her disiplini nasıl etkilediğini açıklıyor.

Aristoteles'in bilme arzusu ve bilgiye erişme isteği, özne-nesne ilişkisi üzerinden değerlendirilebileceği gibi dil-mantık bağlamında da incelenebilir. Crumbellier ve Pellegrin, düşünürün entelektüel ve zihinsel sürece katkıları, eserleri ve söylemi üzerinden açıklarken hep bu pratikler takip ediyor. Kanıları aşır bilgiye erişmeye uğraşan Aristoteles'in, bilge ve dogmatik hocadan sistematik bir filozofa nasıl evrildiğini anlatmaya çalışıyor iki felsefeci de.

Analitik felsefe ve fenomenolojide bugün kullanılan kavramlar ya da tartışılan konuların pek çoğunun Aristoteles'ten miras kaldığını hatırlatan yazarlar, düşünürün önermelerini ve çıkarımlarını göz önünde bulundurmaya ihmal etmiyor. Mesela bunların birinden hareketle yaptıkları

yorum şöyle: "...Ontolojik inanca epistemolojik argüman eklenir: Her şeyin ispatlayıcı bir bilgisine sahip olmak mümkün değildir, zira böyle bir bilgi başlayamaz."

FELSEFİ TSUNAMİ

Diyalektik ve retorik, Aristoteles'in bilme arzusunun temel taşları. Gerek teoride gerek pratikte Aristoteles, tuzakları en başta bu ikisiyle aşırken sistemi ve söylemini yine onlar aracılığıyla kurar. Crumbellier ve Pellegrin, düşünürün söyleminin bu yapı taşlarını, eserlerindeki temellendirmelere göndermeler yaparak incelerken onun insan düşüncesinin gelişimini bir nedenler araştırması olarak sunduğunu anımsatır. Aristoteles'in akıl yürütmesi, Kosmos'un sınırlı olduğunu bilmesiyle eşik atlar. Crumbellier ve Pellegrin, bilmeye giden yolda önemli bir aşama olan sınırlılık vargısının, aynı zamanda şüphenin doğduğu kaynak olduğunu ifade ediyor. Aristoteles'in şüphesi, Kosmos'u açıklamada kullandığı ya da yararlandığı verilere ulaşmayı sağlayan şey. Şüphe, bilmeyi sınırlandırarak neyin, nasıl bilinebileceğini ve kavramlaştırmanın kapısını aralar Aristoteles'e göre. Hakikat arayışındaki düşünür, ölçünün ve ölçülülüğün anlamını işte bu şekilde ortaya koyuyor.

Crumbellier ve Pellegrin, bir bakıma Aristotelesçiliğin ne olduğunu anlatmaya uğraşırken düşünürün nasıl felsefe yaptığının; söylemini bilme babında nasıl kurduğunun altını çiziyor. Bugünkü anlamıyla tez sunmak veya oluşturmaktan çok, saf bir felsefe yapıp bunu kendine özgü sistematik bir yapıya kavuşturan Aristoteles, Crumbellier ve Pellegrin'e göre haleflerini ve tüm felsefecileri ister istemez etkiledi; hatta hemen hepsine, kabul etmeler de etmeseler de yön verdi. Aristoteles: Filozof ve Bilme Meselesi, düşünürün yarattığı bu felsefi tsunamiyi gündeme getirmesiyle de dikkat çekiyor. ■

Aristoteles: Filozof ve Bilme Meselesi
/ Michel Crumbellier, Pierre Pellegrin /
Çeviren: Burag Garen Beşiktaşlıyan /
Yapı Kredi Yayınları / 276 s.